

Aangenaam, Zwiep met een O

Jan Zwiep woonde als kind aan de Alteveerstraat. Ze woonden naast de 'pinke,' vertelt hij. Hoe kwam de buurman aan die naam? De 'pinke' was namelijk veehandelaar, en handelde in pinken. De Melkfabriek was schuin tegenover. Jarenlang werd de energie voor de productie verkregen uit kolen. Begin jaren '50 schakelde men over op ruwe olie. Deze brandstof werd per tanker aangevoerd. Jan Zwiep was ongeveer 8 jaar toen een tanker een lading olie kwam brengen.

De Maria Hubertina op de Waal bij Nijmegen

De 'Maria Hubertina'

Jan vertelt het volgende: De 'Maria Hubertina' was een tanker van 286 ton. Het schip kon niet met een volle lading in Hoogeveen komen. Vanaf Meppel kwam de tanker via de Schutstraat binnen. De bocht Schutstraat / Alteveerstraat was niet ruim genoeg. Daarom ging het schip eerst richting Het Haagje. Dan kwam het achteruit Alteveer indraaien. Dat trok veel nieuwsgierige kijkers aan. Door het achteruit varen zoog het schip veel water weg. Zoveel dat de Berghuiswijk bijna leeg liep. Het schip scharrelde naar achteren en meerde af bij de Melkfabriek. Ruwe olie is dik en stroperig. Voordat er gelost kon worden moest de olie worden opgewarmd. Door de ruimen van de 'Maria Hubertina' liepen verwarmingsbuizen. Aan de waterkant bij de losplaats was een kelder afgedekt met een ijzeren plaat. In deze kelder zat een aansluiting van de stoomleiding van de fabriek. Deze leiding werd in verbinding gebracht met het buizensysteem op de tanker. De stoom warmde olie in de tanks op. Als de dikke olie vloeibaar genoeg was, kon het lossen beginnen. De olie moest eruit worden gepompt. Daarvoor werd de hoofdmotor, een 'Stork', gestart. Men kon een koppeling maken met een pomp en het lossen begon. Later stond er een aparte zelf aangedreven pomp aan dek. Dichtbij de schoorsteen achter de fabriek stonden opslagtanks. Via een leiding werd de olie daar ingepompt. Het lossen nam een hele dag in beslag. Zo nu en dan kwam de 'Confiance' met een lading olie. Dit was nog een stoomschip. Ouderwets? Dat had ook voordelen. Terwijl men bezig was naar Hoogeveen te varen werd er al stoom door de leidingen in het ruim gejaagd. Lag men dan voor de wal, dan kon het lossen direct beginnen.

Plaatselijk slecht zicht

De koppeling tussen wal en schip schoot een keer los toen er druk op stond. Door de grote stoomwolk werd het plaatselijk zeer 'mistig'. De schippersknecht vloog de wal op om de kraan dicht te draaien. Door het slechte zicht liep hij een fietser onderste boven, grote consternatie! De fietser raakte licht gewond. De kraan werd afgesloten en het plaatselijk slechte zicht was voorbij.

Zwaaien

Jan stond bij de 'Maria Hubertina' te kijken toen het gelost werd. Schipper Theo Bout voer met een knecht op de tanker. Hij vroeg Jan: 'wil je wel een boodschap voor mij doen?' Dat wilde Jan natuurlijk wel. Toen hij terug kwam, mocht hij aan boord komen kijken. Dat was het begin van een levenslange vriendschap. Als het schip leeg was voer men via Het Haagje en Omkanaal naar de kruising Noord / Willemskade. Daar was een zwaaiikom. Het schip keerde en kwam terug om richting Meppel te gaan.

De eerste keer dat Jan mee mocht, vertrokken ze leeg vanaf de Melkfabriek. We gaan eerst zwaaien had schipper Bout gezegd. Dus dacht Jan nu moet ik aan dek gaan staan zwaaien omdat we vertrekken. De schipper hielp hem uit de droom: 'nee, het schip gaat zwaaien, dat is keren'. We varen naar de zwaaiikom aan het eind van het Omkanaal daar keren, 'zwaaien' we dus'. Jan is diverse keren meegevaren op zijn vrije middag van Hoogeveen naar Meppel. Dan kwam hij met de trein en bus terug. Het laatste stuk moest hij lopen om weer thuis te komen. De schipper heeft vaak zijn reiskosten betaald, thuis hadden ze daar geen geld voor. Jan was in zijn vrije tijd altijd op dat olieschip te vinden. Hij kreeg daarom de naam 'Jan Olie'. 'Naam', zegt Jan, 'dat was voor mij geen bijnaam'. (Er zijn nog steeds mensen in Hoogeveen die menen dat hij Jan Olie heet. Dus zegt Jan: 'het is Zwiëp met O') Jan herinnert zich Wolter Tichelaar, die was sluiswachter op de Venesluis. Even verder kwam je bij de sluis van Kattouw, daar zorgde Jan Lip dat de sluis bediend werd. In de vakanties voer Jan ook mee op de tanker. Men laadde nooit in Rotterdam. Vaak gebeurde dat in Kekerdom een plaatsje aan de Waal tussen Nijmegen en Lobith. Ook op de IJssel bij Zutphen werd geladen. Men kreeg dan de lading uit grotere tankschepen. Al snel was Jan in staat de 'Maria Hubertina' te besturen. Het vrije leven van schipper trok hem aan. Varen was zijn ideaal. Zijn vader was het daar niet mee eens. Die had een slechte ervaring opgedaan met het varensvolk. Dus ging het niet door.

Chauffeur

'Vervoer over het water is de juiste weg'. Daar was Jan 'weg' van. Maar zijn 'vaarwater' werd de snelweg. Hij werd eerst bijrijder op een vrachtwagen van transportbedrijf Otten. Tijdens een transport in Duitsland zei de chauffeur tegen de 17-jarige Jan: 'ik ben moe rijd jij nu maar eens een eind'. Jan klom zonder rijbewijs achter het stuur en reed verder. Maar.... een eindje verderop stond de Polizei en voerde controles uit. Jan stopte. 'Wat doe je nu?' vroeg zijn collega. 'Blijf achter het gordijn liggen' zei Jan. Hij stapte met de vrachtbrief uit de wagen, en vroeg de Polizei om de weg. Jan wist ze zover te krijgen dat de heren voor hem uitreden naar de bestemming. Toen ze er waren, sprong Jan uit de cabine en zei, 'Herren, danke schön'. Waarop de Polizei tevreden vertrok. Jan heeft zijn verdere leven op de vrachtwagen doorgebracht.

Daar kijkt hij met genoegen op terug. Maar toch...Jan was liever schipper geworden. Stelt hij zich aan iemand voor,

dan is het Zwiëp met een O - Jan Olie!

Hoogeveen, Albert Wolting 10 febr. 2015